

Arviointiraportti

**Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen
tarkastuslautakunta 18.10.2023**

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Aluehallituksen lausunto vuoden 2022 arviointikertomuksesta	4
3. Riskit ja riskienhallinta	5
4. Talouden toteutuminen.....	6
5. Strategisten tavoitteiden toteutuminen	11
6. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	14
6.1. Sote-järjestämissuunnitelman toimenpiteiden eteneminen	14
6.2. Palvelurakennemuutoksen eteneminen järjestämissuunnitelman mukaisesti	19
6.3. Järjestämissuunnitelman toimeenpanosuunnitelmien eteneminen	20
7. Sote-järjestämissuunnitelman ja talousarvion tavoitteiden ja toimenpiteiden riittävyys talouden tasa- painotuksen kannalta	22
8. Tarkastuslautakunnan johtopäätökset.....	23

1. Johdanto

Tarkastuslautakunta laatii kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa se esittää arvioinnin tulokset. Lisäksi tarkastuslautakunta voi antaa aluevaltuustolle muitakin tarpeellisina pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Tarkastuslautakunnan elokuussa hyväksytyyn arviointisuunnitelmaan 2023 sisältyy väliarviointi 30.6.2023 osavuosikatsauksen tilanteesta. Väliarvioinnin kattava ajanjakso on pääosin sama kuin aluehallituksen käsittelemässä osavuosikatsauksessa 1–6/2023. Havaintoja on täydennetty hyvinvointialueen johdon antaman informaation pohjalta. Hyvinvointialuejohtaja, sote-järjestämisjohtaja sekä strategia- ja talousjohtaja ovat esitelleet osavuosiraporttia 1–6/2023 ja sote-järjestämissuunnitelman toteutumista tarkastuslautakunnalle 18.9.2023.

Tilikauden aikana tehtävän väliarvioinnin tavoitteena on antaa aluevaltuustolle arviointitietoa hyvinvointialueen talouden ja toiminnan tavoitteiden toteutumisesta. Tarkastuslautakunnan tulee tehtäviensä mukaisesti arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä taloussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden riittävyttä talouden tasapainotuksen kannalta. Tässä arviointiraportissa tarkastuslautakunta tarkastelee hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmana toimivan sote-järjestämissuunnitelman toteutumista osavuosikatsauksen pohjalta. Lisäksi arvioidaan talouden tilannetta ja strategisten tavoitteiden toteutumista. Tarkastelua jatketaan keväällä 2024 annettavassa arviointikertomuksessa.

2. Aluehallituksen lausunto vuoden 2022 arviointikertomuksesta

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen aluevaltuusto on käsitellyt 12.6.2023 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja toimintansa päättäneen Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin arviointikertomukset vuodelta 2022.

Aluevaltuusto lähetti hyvinvointialueen arviointikertomuksen aluehallitukselle toimenpiteitä varten siten, että aluehallitus esittää aluevaltuustolle 16.10.2023 mennessä lausunnon siitä, mihin toimiin arviointikertomuksen johdosta on ryhdytty. Aluehallitus on käsitellyt lausunnon kokouksessaan 12.9.2023 ja ne on käsitelty aluevaltuuston kokouksessa 16.10.2023.

Aluehallituksen lausunto sisältää hyvinvointialueen johtoryhmän laatimat vastaukset kaikkiin tarkastuslautakunnan esittämiin suosituksiin. Vastauksissa tuodaan esiin kattavasti tietoa nykytilanteesta ja kerrotaan mihin toimenpiteisiin suosituksen johdosta on ryhdytty, tai mikäli toimenpiteisiin ei ryhdytä tai ei nähdä tarpeelliseksi ryhtyä kerrotaan myös perustelut siihen. Tarkastuslautakunta kiittää aluehallitusta sekä kaikkia lausunnon ja vastausten antamiseen osallistuneita asiaan paneutumisesta ja kattavista vastauksista.

3. Riskit ja riskienhallinta

Vielä vuonna 2022 riskienhallintatyö ei ollut käynnistynyt tarkoitetulla tavalla, joka näkyi riskienhallinnan puutteellisena esityksenä talousarviossa 2023. Tästä syystä tarkastuslautakunta nosti esille arviointikertomuksessa 2022 talousarviossa mainittujen riskien hallinnan puutteellisen määrittämisen. Aluehallituksen vastaus arviointikertomuksen 2022 suosituksiin sisältää seuraavan noston:

”Talousarviossa mainittujen hyvinvointialueen riskien hallintakeinojen määrittely on työn alla. Haasteena ovat niukat resurssit, kun riskienhallintatyössä on vain 1 htv:n henkilöresurssi. Tavoitteena on hankkia riskienhallinnan valmisteluun lisäresurssia ostopalveluna syksyn 2023 aikana.”

Talousarviossa aiemmin mainittuja riskejä ei ole nostettu esille osavuosikatsauksessa, mutta niiden hallintakeinot ovat valmistelussa hallituksen vastauksen perusteella. Yleisellä tasolla riskienhallinnassa on havaittavissa kehitystä konkreettisempaan suuntaan. Osavuosikatsauksessa on raportoitu uusia toimialueiden tunnistamia strategian, järjestämissuunnitelman sekä pelastustoimen palvelutasopäätöksen toimeenpanoon liittyviä riskejä sekä kuvattu niihin varautumista. Riskienhallinta edellyttää edelleen kehittämistä esimerkiksi järjestämissuunnitelman toteutumiseen liittyvien taloudellisten ja toiminnallisten riskien hallinnan osalta.

4. Talouden toteutuminen

Hyvinvointialueen osavuosisiraportin 1–6/2023 mukaan talouden toteumaan ja siten myös vuoden 2023 ennusteeseen liittyy merkittävää epävarmuutta erityisesti menoihin sekä tulojen osalta asiakasmaksuihin ja hanketuottoihin. Raportin mukaan valtion rahoituksen taso tulee myös tarkentumaan vuoden 2023 aikana.

Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto on antanut 13.6.2023 yleisohjeen hyvinvointialueen tilikauden aikaisten katsausten laadinnasta. Yleisohjeella annetaan tarkemmat ohjeet tilikauden aikaisten katsausten laadinnasta ja laadinnassa noudatettavien yleisten tilinpäätösperiaatteiden, kuten jaksotus- ja arvostusperiaatteiden, soveltamisesta.

Yleisohjeen mukaan hyvinvointialueen tilikauden aikaisissa katsauksissa ei esitetä lomapalkkavelkaa todellisen velan mukaisena, koska velan määrä vaihtelee merkittävästi tilikauden aikana. Lomaraha ilmoitetaan 30.9. katsauksessa, vaikka se olisi maksettu kesäkuussa.

Tarkastuslautakunta tarkastelee talouden toteumaa suhteessa talousarvioon tai aluevaltuuston päätöksellä muutettuun talousarvioon. Hyvinvointialueen avaavan taseen laatiminen on tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan edennyt siten, että se voidaan esittää 30.9. talouden toteumaraportin yhteydessä.

Osavuosikatsauksen mukaan hyvinvointialueelle on kertynyt toimintatuottoja 151,7 milj. euroa. Toimintatuottojen toteuma on 46,5 % ja ne alittavat talousarvion 11,6 milj. euroa. Toimintakulut ovat 1,0 miljardia euroa. Toimintakulujen toteuma on 50,7 % ja ne ylittävät talousarvion 13,4 milj. euroa. Valtuustoon nähden sitova erä eli toimintakate on -871,1 milj. euroa ja sen toteuma 51,5 %. Siten toimintakate ylittää talousarvion 25,0 milj. euroa kesäkuun lopussa.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että kesäkuun toteumalla on epätarkkuutta valtion rahoituksen jaksotuksessa ja henkilöstökuluissa lomarahan osalta. Kesäkuun toteuma sisältää lomarahoja 30,5 milj. euroa ja valtion rahoitusta on kirjattu noin 7 kuukauden summaa vastaava määrä. Siten kesäkuun toteuma ei anna oikeaa kuvaa tilikauden tuloksesta ja poikkeaa valtiokonttorille tilastoidusta tiedosta. Mikäli valtion rahoitus olisi jaksotettu suoriteperusteiden mukaisesti 6 kuukauden mukaan ja henkilöstökulut ilmoitettu ilman lomarahaa, tilikauden tulos olisi noin -17,4 milj. euroa. Taulukossa 3 esitetään kesäkuun toteuma tilastoidun mukaisena.

Korjatun kesäkuun toteuman mukaan toimintakuluja on kertynyt 992 milj. euroa ja niiden toteuma on 49,2 %. Toimintakate on 841 milj. euroa. Toimintakatteen toteuma on 49,7 % ja siten talousarvion mukainen. Talouden tasainen toteuma kesäkuun lopussa on 50,0 %.

Ennuste 2023

Hyvinvointialueen kulujen ennustamiseen liittyy suurta epävarmuutta erityisesti ensimmäisenä toimintavuonna, koska kuluihin ei ole olemassa edellisen vuoden vertailupohjaa. Tyypillisesti ostoihin liittyvät kulut kirjautuvat viiveellä kirjanpitoon, ja todennäköisyys sille, että kuluja kertyy joulukuulle merkittävästi muita kuukausia enemmän, on suuri. Ennusteessa on huomioitu kulujen kasvua ja niiden ennakoidaan ylittävän talousarvion yhteensä 31,8 milj. euroa (toteuma 101,6 %). Valtuustoon nähden sitovan erän eli toimintakatteen ennustetaan olevan -1 724 milj. euroa (toteuma 101,9 %). Siten toimintakatteen ennustetaan ylittävän talousarvion 31,8 milj. euroa. Ylitys edellyttää talousarvion muuttamista. Hyvinvointialueen johdolta saadun tiedon mukaan talousarviomuutokset ovat valmistelussa.

Lomapalkkavelka on taseeseen kirjattava velkaerä. Lomapalkkavelan muutos puolestaan on tuloslaskelmalle kuukausittain kirjattava erä, joka sisältää muutoksen edelliseen kuukauteen. Yleisohjeen mukaan lomapalkkavelan muutos raportoidaan ja tilastoidaan hyvinvointialueen tuloslaskelmalla vasta tilinpäätösvaiheessa. Lomapalkkavelan muutos on tuloslaskelmalle kirjattava erä sen mukaan, minkä verran henkilöstöllä on kertyneitä vuosilomapäiviä. Luonteensa vuoksi erä sisältää epävarmuutta ja voi tuoda merkittävän kulukirjauksen joulukuulle. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että lomapalkkavelan muutosta seurataan ja ennakoidaan tarkasti sen merkittävän tulosvaikutuksen vuoksi.

Toimintatuotot ovat kertyneet viiveellä alkuvuoden 2023 ajan, mutta ennusteessa toimintatuotosten on ennustettu toteutuvan talousarvion mukaisina.

Osavuositarkastuksessa esitettyyn ennusteeseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua 28,0 milj. euroa talousarvioon 2023 verrattuna. Valtiovarainministeriön 10.10.2023 päivitetyn rahoituslaskelman mukaan valtion rahoitus Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle vuonna 2023 on 1,731 mrd. euroa. Siten valtion rahoitus kasvaa noin 45,3 milj. euroa talousarvioon verrattuna ja noin 17,2 milj. euroa ennusteeseen verrattuna.

Lisääntyvä rahoitus parantaa tilikauden 2023 tulosta ja näin ollen hyvinvointialueella on mahdollisuus saavuttaa ennustettua parempi tilikauden tulos, edellyttäen että toimintakulut pysyvät ennusteessa ja valtionrahoitus toteutuu valtiovarainministeriön 10.10.2023 antaman ennakkotiedon mukaisena.

Alla oleva taulukko 1 sisältää toimialojen ylitykset ja alitukset sekä niiden keskeisimmät syyt. Taulukko 2 sisältää osavuositarkastuksen mukaiset hyvinvointialueen talousarvion 2023, talouden toteumat 30.6. sekä talouden ennusteen vuodelle 2023. Taulukko 3 sisältää tilaston mukaiset henkilöstökulut ja valtion rahoituksen kesäkuun lopussa. Lisäksi ennusteeseen on lisätty valtiovarainministeriön ennakkotieto vuoden 2023 kokonaisrahoituksesta.

Taulukko 1. Talousarvion ylitykset, alitukset sekä niiden keskeisimmät syyt toimialueittain

Toimialue	Ylitys	Alitus	Keskeiset syyt
Hyvinvointialueen johtaminen	1 005 605 € (+13,6 %)		Suurimmat ylitykset sisältyvät palveluiden ostoon 0,4 M€, henkilöstökuluihin 0,3 M€ ja muihin toimintakuluihin 0,3 M€. Ylitysten syitä ei ole avattu tarkemmin.
Konsernipalvelut	215 156 € (+0,1 %)		Toimintatuottojen tuet ja avustukset alittuvat 9 M€ ja palveluiden ostot 7 M€. Tukien ja avustusten kirjautuminen painottuu loppuvuoteen, palveluiden ostojen alitusta ei ole avattu.
Perhe- ja sosiaalipalvelut ja OYS-psykiatria	11 767 836 € (+8,7 %)		Palvelujen ostot +13 M€ ja asiakaspalvelujen ostot +10 M€. (psykiatria, sosiaalihuoltolaki ja lastensuojelulaki). Lastensuojelussa kalliita suoraosastoja, psykiatriassa ostoja toisilta hv-alueilta ja palvelujen ostot johtuen henkilöstövajeesta.
Terveysten- ja sairaanhoidon palvelut	6 978 048 € (+8,9 %)		Toimintatuotot toteutuneet viiveellä (- 3 M€), arvioidaan toteutuvan TA:n mukaisesti. Palvelujen ostot +1,7 M€ ja asiakaspalvelujen ostot + 1 M€. Hoitotarvikemenot kasvussa: aineet, tarvikkeet ja tavarat, + 1,6 M€.
Ikäihmisten palvelut	22 663 244 € (+18,9 %)		Tulot toteutuvat viiveellä: asiakaspäästösten laskutus osin kesken, - 4 M€. Arvioidaan toteutuvan TA:n mukaisesti. Henkilöstömenot: sopimuskorotukset ja järjestelyvaraerät. + 1, 5 M€. Palvelujen ostot +18,6 M€ ja asiakaspalvelujen ostot + 14 M€: ympärivuorokautisen asumisen palvelusetelin ja ostopalvelun hinnankorotukset. Työvoiman vuokramenot.
Vammaispalvelut	12 917 433 € (+19,2 %)		Henkilöstömenot + 1 M€. Lasten loma-ajan hoidon järjestämisvastuu muuttunut, eikä kustannuskasvua ole huomioitu TA:ssa. Kuljetuskustannusten korotukset ja henkilökohtaisen avun käytön kasvu sekä hintojen nousu (+ 4 M€). Palvelujen ostoissa näkyvät hintojen korotukset ja asumispalveluiden hankinnan viivästyminen (+ 5 M€). Toimintatuotot -1,9 M€.
OYS-sairaalapalvelut ja ensihoito		15 482 698 € (-8,2 %)	Henkilötyövuodet ei ole toteutunut täysimääräisesti. Palvelujen ostot alittavat, mutta ne painottuvat tyypillisesti loppuvuoteen.
Kuntoutuspalvelut		2 556 563 € (-9,5 %)	Henkilötyövuodet ei ole toteutunut täysimääräisesti. Henkilöstön saatavuusongelmat. Ostopalveluiden järjestäminen osalla alueista vaikeaa, koska palvelutuottajille ei ollut riittävästi resursseja.
Sairaanhoidolliset palvelut		3 578 431 € (-9,0 %)	Alkuvuoden työpanokset alittuneet. Kirjautumishaasteita menoissa.
Pelastustoimi		991 329 € (-6,2 %)	Kilpailutusten takia hankinnat toteutuvat loppuvuodesta.

Taulukko 2. Hyvinvointialueen talousarvio 2023, talouden toteuma 30.6. ja talouden ennuste 2023. Osavuositarkastuksen mukaiset tiedot.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue		50,0 %					
Tuloslaskelma, ulkoiset 1000 euroa	TA 2023	TOTEUMA 1-6/2023 €	TOTEUMA %	1-6 KK YLITYS/ALITUS	ENNUSTE 1-12/2023	TOTEUMA %	POIKKEAMA TA2023
Toimintatuotot							
Myyntituotot	152 501	79 473	52,1 %	3 223	152 501	100,0 %	0
Maksutuotot	101 479	45 231	44,6 %	-5 509	101 479	100,0 %	0
Tuet ja avustukset	56 293	14 640	26,0 %	-13 506	56 293	100,0 %	0
Muut toiminta	13 310	11 447	86,0 %	4 791	13 310	100,0 %	0
Valmistus omaan käyttöön	2 954	887	30,0 %	-590	2 954	100,0 %	0
Toimintatuotot yhteensä	326 537	151 679	46,5 %	-11 590	326 537	100,0 %	0
Toimintakulut							
Henkilöstökulut *)	-1 014 953	-497 187	49,0 %	10 289	-1 000 000	98,5 %	14 953
Palvelujen ostot	-663 230	-355 120	53,5 %	-23 505	-700 911	105,7 %	-37 681
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-170 437	-81 151	47,6 %	4 068	-170 437	100,0 %	0
Avustukset	-52 510	-30 790	58,6 %	-4 535	-61 588	117,3 %	-9 078
Muut toimintakulut	-117 765	-58 572	49,7 %	310	-117 765	100,0 %	0
Toimintakulut yhteensä	-2 018 894	-1 022 821	50,7 %	-13 374	-2 050 701	101,6 %	-31 806
TOIMINTAKATE	-1 692 357	-871 142	51,5 %	-24 964	-1 724 164	101,9 %	-31 806
Valtion rahoitus **)	1 685 586	1 017 886	60,4 %	175 093	1 713 640	101,7 %	28 054
Rahoitustuotot ja -kulut	-11 670	-2 382	20,4 %	3 453	-11 133	95,4 %	537
VUOSIKATE	-18 441	144 362	-782,8 %	153 583	-21 656	117,4 %	-3 215
Poistot ja arvonalentumiset	-38 312	-18 114	47,3 %	1 043	-39 195	102,3 %	-883
TILIKAUDEN TULOS	-56 753	126 249	-222,5 %	154 625	-60 852	107,2 %	-4 098
Poistoerojen muutos	852			-426	852	100,0 %	0
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-55 902	126 249	-225,8 %	154 199	-60 000	107,3 %	-4 098

*) Ei sisällä lomapalkkavelan muutosta. Sisältää lomarahaa 30,5 milj. euroa.

**) Valtion rahoituksen jaksotuksessa epätarkkuutta, kesäkuun toteuma sisältää 7 kk rahoituksen.

Taulukko 3 Korjattu henkilöstökulut ja valtion rahoitus kesäkuulle tilaston mukaisiksi. Lisätty ennusteeseen vuoden 2023 kokonaisrahoitus. Muutetut luvut merkitty keltaisella huomiovärillä.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue		50,0 %					
Tuloslaskelma, ulkoiset 1000 euroa	TA 2023	KORJATTU TOTEUMA 1-6/2023 €	TOTEUMA %	1-6KK YLITYS/ALITUS €	ENNUSTE 1-12/2023	TOTEUMA %	POIKKEAMA TA2023
Toimintatuotot							
Myyntituotot	152 501	79 473	52,1 %	3 223	152 501	100,0 %	0
Maksutuotot	101 479	45 231	44,6 %	-5 509	101 479	100,0 %	0
Tuet ja avustukset	56 293	14 640	26,0 %	-13 506	56 293	100,0 %	0
Muut toiminta	13 310	11 447	86,0 %	4 791	13 310	100,0 %	0
Valmistus omaan käyttöön	2 954	887	30,0 %	-590	2 954	100,0 %	0
Toimintatuotot yhteensä	326 537	151 679	46,5 %	-11 590	326 537	100,0 %	0
Toimintakulut							
Henkilöstökulut *)	-1 014 953	-466 688	46,0 %	40 789	-1 000 000	98,5 %	14 953
Palvelujen ostot	-663 230	-355 120	53,5 %	-23 505	-700 911	105,7 %	-37 681
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-170 437	-81 151	47,6 %	4 068	-170 437	100,0 %	0
Avustukset	-52 510	-30 790	58,6 %	-4 535	-61 588	117,3 %	-9 078
Muut toimintakulut	-117 765	-58 572	49,7 %	310	-117 765	100,0 %	0
Toimintakulut yhteensä	-2 018 894	-992 321	49,2 %	17 126	-2 050 701	101,6 %	-31 806
TOIMINTAKATE	-1 692 357	-840 643	49,7 %	5 536	-1 724 164	101,9 %	-31 806
Valtion rahoitus **)	1 685 586	843 746	50,1 %	953	1 730 838	102,7 %	45 252
Rahoitustuotot ja -kulut	-11 670	-2 382	20,4 %	3 453	-11 133	95,4 %	537
UUOSIKATE	-18 441	722	-3,9 %	9 942	-4 459	24,2 %	13 982
Poistot ja arvonalentumiset	-38 312	-18 114	47,3 %	1 043	-39 195	102,3 %	-883
TILIKAUDEN TULOS	-56 753	-17 392	30,6 %	10 985	-43 654	76,9 %	13 099
Poistoerojen muutos	852	0	0,0 %	-426	852	100,0 %	0
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-55 902	-17 392	31,1 %	10 559	-42 802	76,6 %	13 099

*) Ei sisällä lomapalkkavelan muutosta eikä lomarahaa. Tilaston mukainen tieto.

**) Valtion rahoituksen jaksotus korjattu vastaamaan 6 kk rahoitusta. Tilaston mukainen tieto.

Vuoden 2023 kokonaisrahoitus lisätty ennusteeseen.

5. Strategisten tavoitteiden toteutuminen

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialuestrategian mukaisesti strategian toteutumista seurataan jatkuvan strategiaproessin periaatteiden mukaan, jonka tulisi mahdollistaa strategian valtuustotasaisen seurannan ja arvioinnin myös tilikauden aikana. Osavuosikatsauksessa mainitaan, että indikaattorit ovat pääosin hitaasti muuttuvia, joten niitä on tarkoituksenmukaista tarkastella ensisijaisesti tilinpäätösvaiheessa. Jatkuvan strategiaproessin näkökulmasta olisi kuitenkin tärkeää, että indikaattoreita voitaisiin seurata myös osavuosikatsauksen yhteydessä. Aluehallituksen vastausten mukaan strategian seuranta on vielä tarkoitus kehittää talousarvioprosessin yhteydessä.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota strategian indikaattorien tulosten kirjalliseen purkamiseen ja kiteyttämiseen osavuosikatsauksen runsaasta tietomäärästä, jotta strategian toteutumisen tulkinta ei jäisi kokonaan raportin lukijan vastuulle. Hyvinvointialueen johdon näkökulma strategian toteutumisen edistymiseen olisi myös arvokas lisä osavuosikatsauksen sisältöön.

Tarkastuslautakunta on tehnyt seuraavat havainnot strategian tavoitteiden edistymisen osalta:

Strategian tavoitteissa on havaittavissa etenemistä henkilöstön sairauspoissaolojen vähentymisenä, etäasioinnin käytön lisääntymisessä sekä pelastustoimen turvallisuusviestinnän tavoittavuudessa ja hälytystehtävien määrän laskuna. Lisäksi ikäihmisten sosiaalipalvelut toteutuvat lakisääteisessä ajassa.

Osittaista etenemistä on perustason palveluiden vahvistamisessa ikäihmisten palveluissa sekä toimenpiteissä alle 23-vuotiaiden nuorten psykiatriseen erikoissairaanhoidon pääsemisen edistämiseksi. Suun terveydenhuollossa on osittaista edistymistä suuhygienistin vastaanotolle pääsyn helpottumisena.

Toiminnalliset tavoitteet eivät ole edenneet erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon hoitopääsyn edistämisen osalta. Samoin haasteita on vammaispalveluiden palvelutarpeen arviointien ja palvelupäätösten toteutumisessa lakisääteisessä ajassa sekä lastensuojelun palvelutarpeen arvioinneissa.

Seuraavassa taulukossa on esitetty etenemisen arviointiasteikko. Osaa tavoitteista ei voitu arvioida tietojen puuttumisen takia.

Tavoitteen eteneminen			
Etenemistä havaittu	↗	Tavoite saavutettu	✓
Osittaista etenemistä havaittu	→	Ei voitu arvioida	-
Ei havaittu etenemistä	↘		

Taulukko 4. Strategian toiminnalliset indikaattorit, tavoitteet sekä niiden edistyminen.

Indikaattori	Tavoite	Etene- minen	Tarkastuslautakunnan perustelut
THL:n sote-palvelutarvekerroin	Kertoimet pienenevät suhteessa muihin alueisiin. Vanhustenhuollon tarvekertoimessa on huomioitava Pohteen väestön ikärakenteen nopea muutos.	-	Ei voitu arvioida.
Talousarvion toteutuminen	Tilinpäätös ja asukaskohtaisten kustannusten kasvu toteutuvat tarveperustaista rahoitusta vastaavasti. Tarvekioitujen sote-menojen indeksi pienenee. Tavoite <95,0.	-	Ei voitu arvioida.
Perustason palveluiden vahvistuminen ja painopisteen siirtyminen ennaltaehkäisevään työhön.	Palvelurakenteessa vahvistuvat varhaisen ja kevyemmän tuen palvelut.	→	Ikäihmisten palveluissa tehty lääkäri- valinnat, perustettu keskitetty asia- kasohjausyksikkö, etäkotihoitoon pe- rustettu 5 henkilövuoden lisätyöpanos ja kotikuntoutusta vahvistettu. Digi-sotekeskus aloittanut toimintansa. Mielenterveyschat aloittanut.
Lakisääteisen hoito- ja palvelutakuiden toteutuminen	Erikoissairaanhoidon hoitopääsy toteutuu 100 % 6 kk hoidon tarpeen arvioinnista	↘	Yli 6 kk hoitoa odottavien määrä kas- vanut.
	Alle 23-v. psykiatrisen erikoissai- raanhoidon hoitopääsy toteu- tuu 100 % 6 vk	→	Hoitopääsystä on hoitotakuun yli- tyksiä. Nuorten hoitoa on kehitetty avaamalla syömishäiriöyksikkö.
	Perusterveydenhuollon hoitopääsy toteutuu 100 % 3 kk hoidon tarpeen arvioinnista	↘	3 kk hoitopääsy ei toteudu. Hoitoon pääsy lääkärille heikentynyt.
	Suun terveydenhuollon hoitopääsy toteutuu 100 % 6 kk hoidon tarpeen arvioinnista	→	Suuhygienistille ja hammaslääkärille pääsy 6 kk ei toteudu kaikilla alueilla. Hammaslääkärille pääsy on osin hei- kentynyt ja suuhygienistille pääsy hel- pottunut.
	Ikäihmisten sosiaalipalveluiden saatavuus	✓	Sosiaalipalvelut toteutuvat lakisäätei- sissä ajoissa.
	Sosiaalihuollon palvelutakuu ja mitoitus.	↘	Vammaispalveluiden palvelutarpeiden arvioinnit ovat käynnistyneet 68,6 %:sti, ja valmistuneet 88.1 %:sti laki- sääteisessä ajassa.
	Lastensuojelun palvelutarpeen arviointi	↘	Alustavien THL:n 10/22–3/23 lukujen valossa palvelutarpeen arviointi on aloitettu 94,9 % lakisääteisessä ajassa ja palvelutarpeen arvioinnit ovat val- mistuneet 89,5 %:sti. Tulokset heiken- tyneet 2,3 ja 4,4 prosenttiyksikköä edelliseen verrattuna.

Asiakas- tyytyväisyys	Asiakastyytyväisyys paranee	-	Ei voitu arvioida.
	Palautejärjestelmän kattavuus paranee	-	Ei voitu arvioida.
Henkilöstön työhyvinvointi	Henkilöstön työhyvinvoinnin tunnusluvut paranevat ja sairauspoissaolot vähenevät.	↗	Sairauspoissaolo% laskenut ajanjaksolla 3/2023–6/2023.
Sähköisten palveluiden käyttö	Etäasiointien käyttö lisääntyy	↗	Perusterveyden etäasiointien osuuden kasvu 0,1 prosenttiyksikköä ja 0,4 %. Digi-sotekeskus otettu käyttöön 17.4.2023 entisen Kallion ja Selänteen alueella. Toiminta laajentunut 7–8/23 fysioterapiaan ja mielenterveyspalveluihin.
	Asiakkaiden ja henkilöstön tyytyväisyys sähköisiin palveluihin pysyy hyvällä tasolla tai kasvaa	-	Ei voitu arvioida.
Eri järjestämistapojen osuus ja kehitys	Palvelut on järjestetty vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti	-	Ei voitu arvioida.
Pelastustoimen ennaltaehkäisevän ja omatoimisuutta edistävän turvallisuustyön toteutuminen.	Valvontasuunnitelman toteuma tavoite 100 %	-	1–6/2023 toteuma 47,2 % (890 kpl), kehityssuuntaa ei voitu arvioida.
	Turvallisuusviestinnällä tavoitettujen kokonaismäärä tavoite 10 % väestöstä/vuosi	↗	1–6/2023 toteuma (3,7 %) on edellisvuoden vastaavaa lukua korkeampi (1,7 %).
	Hälytystehtävien määrä laskee	↗	Hälytystehtävien määrä laskenut edellisvuosien keskiarvosta.
Tutkimuksen ja kehittämisen laatu ja laajuus		-	Ei voitu arvioida.

6. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

6.1. Sote-järjestämissuunnitelman toimenpiteiden eteneminen

Osa järjestämissuunnitelman mittareista on suunniteltu otettavaksi käyttöön vaiheittain toimintamallien uudistuessa, uusien järjestelmien käyttöönoton ja yhtenäistämisen myötä. Tämän takia mittaritietoja puuttuu merkittävilta osin. Arvioinnit tavoitteen etenemisestä pohjautuvat niihin tietoihin, jotka osavuositarkastuksessa on raportoitu. Kun sote-järjestämissuunnitelmassa on yhden tavoitteen toimenpiteiden kohdalla useita mittareita, mutta osavuositarkastukseen on raportoitu vain yhden mittarin tiedot, on ratkaisu tavoitteen etenemisestä tehty tämän yhden mittarin ja tekstiosuudessa esitettyjen asioiden pohjalta.

Alla olevassa taulukossa on tavoitteiden etenemisen arvioinnissa käytetty asteikko.

Tavoitteen eteneminen			
Etenemistä havaittu	↗	Ei havaittu etenemistä	↘
Osittaista etenemistä havaittu	→	Ei voitu arvioida	-

Tarkastuslautakunta on koennut alla olevaan taulukkoon 5 kaikki sote-järjestämissuunnitelman tavoitteet. Järjestämissuunnitelmassa on 58 tavoitetta. Osittaista etenemistä oli neljän tavoitteen kohdalla. Tavoite eteni tavoitteen mukaisesti yhdeksän tavoitteen kohdalla. Etenemistä ei havaittu 10 tavoitteen kohdalla. 35 tavoitetta ei voitu arvioida.

Taulukko 5. Sote-järjestämissuunnitelman 2023–2025 tavoitteet ja niiden eteneminen.

Kotona ja arkiympäristössä tapahtuva tuki ja palvelut: Lapset, nuoret ja perheet		
Tavoitteet	Etene- minen	Tarkastuslautakunnan perustelut
Lapsi, nuori tai perhe saa tarvitsemansa tuen oikea-aikaisesti kotiin tai arjen ympäristöön, jolloin raskaimpien palveluita käyttävien osuus vähenee. <ul style="list-style-type: none"> Lastensuojelun asiakasmäärä vähenee -10 % v. 2022 tasta. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on enintään 1,2 %. Lasten, nuorten ja perheiden koettu hyvinvointi ja kokemus avun ja tuen saannista paranee. 	-	Ei voida arvioida, tunnusluvut puuttuvat.
Lapset ja nuoret saavat tarvitsemansa mielenterveys- ja päihdepalvelut oikea-aikaisesti ja ennaltaehkäisevästi.	↘	Alle 23 -vuotiaiden lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin pääsystä hoitotakuun ylityksiä.
Nuoret saavat tarvitsemansa tuen opiskeluun ja työllistymiseen.	-	Ei voida arvioida, tunnusluvut puuttuvat.

Kotona ja arkiympäristössä tapahtuva tuki ja palvelut: Ikäihmiset		
Tavoitteet	Etene- minen	Tarkastuslautakunnan perustelut
<p>Päätavoite: Ikäihminen pystyy elämään ja asumaan kotona mahdollisimman toimintakykyisenä ja turvallisessa ympäristössä pitkään ja hän pystyy ylläpitämään mahdollisimman itsenäisesti terveyttään, hyvinvointiaan ja mielekästä elämää.</p> <p>Tavoitepeittävydet (+75 v):</p> <ul style="list-style-type: none"> Kotona asuu 94 % (nykytila 90,2 %), tavoite vuodelle 2023 on 92,5 %. 	➔	Kotona asuvien yli 75-vuotiaiden osuus on kasvanut 91,8 %:n.
<p>Omaishoito järjestetään kaikille kriteerit täyttävälle ja perhehoitoa vahvistetaan.</p> <p>Tavoitepeittävydet (+75 v):</p> <ul style="list-style-type: none"> Omaishoidon tuki 7 % (nykytila 6,2 %) Perhehoitajien määrän lisääminen ja hoitovuorokausien lisääminen. 	➔	Hyvinvointialueelle on perustettu yhteiset omais- ja perhehoidon keskuskeskukset. Perhehoito on kasvanut 75 vuotta täyttäneillä lyhytaikaisen perhehoidon osalta.
<p>Turvallisen kotona asumisen tukeminen ja arjessa pärjääminen sairaanhoidollisella ja lääketieteellisellä tuella sekä toimintakyvyn edistäminen kuntouttavain keinoin.</p> <p>Tavoitepeittävydet (+75 v):</p> <ul style="list-style-type: none"> Säännöllinen kotihoito 13 % (nykytila 18,2 %), turvaa myös henkilöstön saatavuutta. Vuodelle 2023 tavoite 14,5 %, tarkentuu. 	➔	Kotihoidon asiakkaiden määrä ja käynnit ovat vähentyneet omassa tuotannossa verrattessa vastaavaan aikaan vuonna 2022.
<p>Yhteisöllistä asumista ympärivuorokautisen hoidon sijaan.</p> <p>Tavoitepeittävydet (75 v):</p> <ul style="list-style-type: none"> Yhteisöllinen asuminen 1 % (nykytila 0,4 %) 	-	Ei voitu arvioida.
<p>Ympäri vuorokautinen hoito järjestetään turvallisesti.</p> <p>Tavoitepeittävydet (75 v):</p> <ul style="list-style-type: none"> Tehostettu palveluasuminen 6 % (nykytila 8,2 %), turvaa myös mitoituksen toteutumista 1.4.2023 alkaen. 	➡	1–6/2023 ympärivuorokautisen palveluasumisen peittävyys pysynyt 8,2 %.
<p>KOTAS-keskus on käytössä ikäihmisille koko hyvinvointialueella.</p> <p>Tavoitepeittävydet (75 v):</p> <ul style="list-style-type: none"> Säännöllinen kotihoito 13 % (nykytila 18,2 %), turvaa myös henkilöstön saatavuutta. Vuodelle 2023 tavoite 14,5 % (tarkentuu) 	➔	KOTAS-keskusten laajentamispäätökset on tehty kesäkuun lopussa.
<p>Ikäihmisten toiminnoissa edistetään ja turvataan ikäihmisten hyvinvointia.</p> <ul style="list-style-type: none"> Hyvinvointitapaamiset käynnistyvät koko alueella ja niihin osallistuu 60 % 68-vuotiaista (ei säännöllisen palvelun piirissä olevista.) Sähköinen omaehtoinen hyvinvointiarvio otetaan käyttöön yli 68-vuotiaille ja sen toteuttaa 60 % yli 68-vuotiaista. 	-	Tunnuslukuja ei ollut saatavilla.
<p>Monituottajuuden hyödyntäminen osana toimivia, asiakaslähtöisiä hoito- ja palveluketjuja.</p>	-	Ei voitu arvioida.
<p>Ikäihmisten laitoshoidtoa järjestetään vanhuspalvelulain mukaisesti.</p> <p>Tavoitepeittävyys (+75 v.) 0,5 % (nykytila 1,3 %)</p>	➔	1–6/2023 peittävyys 0,3 %
<p>Alueellinen arviointi- ja kuntoutusyksikön toiminta tukee asiakkaiden voimavaroja ja toimintakykyä sekä kotona pärjäämistä.</p>	➔	Suunnittelua tehty. Taivalkosken ja lin akuuttihoitopaikkojen muuttaminen arviointi- ja kuntoutuspaikoiksi syksyllä 2023.
<p>Kotihoidon tuottavuuden ja palveluprosessien sujuvuuden parantamiseksi vakiinnutetaan ja laajennetaan olemassa olevia ja uusia kotona asumista tukevia teknologisia ratkaisuja.</p>	➔	2/2023 oltu lähellä vuoden 2023 tavoitetta, 8 % kotihoidon käynneistä toteutettiin etäkotihoitolla.

Vuoteen 2015 mennessä 12 % kotihoidon käynneistä toteutuu sähköisesti, vuonna 2023 etäkotihoiton tavoite on 8,5 % kaikista käynneistä.		
Kotona ja arkiympäristössä tapahtuva tuki ja palvelut: Vammaiset		
Tavoitteet	Etene- minen	Tarkastuslautakunnan perustelut
Vammaiset asiakkaat saavat sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut ja erityispalvelut oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti.	↘	Palvelutarpeiden arvioinnit ovat käynnistyneet 68,6 %:sti, ja valmistuneet 88.1 %:sti lakisääteisessä ajassa.
Vammaisille asiakkaille turvataan tarpeen mukaiset asumispalvelut ja mahdollistetaan asumisen vaihtoehtoja.	-	Ei voitu arvioida.
Vammaiset asiakkaat saavat tarpeita vastaavat asumista tukevat palvelut oikea-aikaisesti sekä riittävän valmennuksen ja tuen itsenäiseen elämään siirtymisessä. <ul style="list-style-type: none"> • Kehitysvammaisten asiakkaiden tehostetun palveluasumisen osuus kaikista asumispalveluista vähenee 10 %. • Lyhyt- ja pitkäaikaista perhehoitoa lisätään. 	→	Tehostetun palveluasumisen osuuden muutosta ei voitu arvioida. Perhehoitoa saavien määrä on kasvanut 13 % ajanjaksolla 1–6/2023.
Kehitysvammaiset asiakkaat saavat oikea-aikaiset akuutin tilanteen tuen Konstista joko jalkautuvina, polikliinisinä tai osastopalveluina.	↘	Oikea-aikaisuus ei ole toteutunut: Laitoshoidon hoitajaksot ovat kasvaneet 31.2 %. Asiakkaat jonottavat laitoshoitopaikkaa.
Asiakkaat saavat tarpeen mukaiset, arkea tukevat ja elämän laatua lisäävät päiväaikaisen toiminnan palvelut. <ul style="list-style-type: none"> • Työtoimintapalvelut toteutuvat työhön valmennuksena. • Osa asiakkaista työllistyy palkkatyöhön. 	-	Ei voitu arvioida.
Erityistä tukea tarvitsevat kehitysvammaiset asiakkaat saavat riittävät asumispalvelut ja päiväaikaisen toiminnan palvelut.	↗	Konstin pitkäaikaisen laitoshoidon asiakasmäärä on vähentynyt -7,1 %.
Julkinen joukko- ja palveluliikenne sekä kuljetuspalvelut tukevat asiakkaiden sujuvaa arkea.	-	Ei voitu arvioida.
Kotona ja arkiympäristössä tapahtuva tuki ja palvelut: Mielenterveys- ja päihdeasiakkaat		
Tavoitteet	Etene- minen	Tarkastuslautakunnan perustelut
Mielenterveys- ja päihdeasiakkaat asuvat omilla kodeissaan normaalissa asutokannassa ja saavat sinne tarvittavat palvelut. <ul style="list-style-type: none"> • Tehostettu palveluasumisen osuus vähenee (10 %). 	-	Ei voitu arvioida.
Mielenterveys- ja päihdeasiakkaat saavat monialaiset palvelut ja vaikuttavan hoidon varhaisessa vaiheessa, oikea-aikaisesti ja tarpeen mukaisesti.	↘	Alle 23 -vuotiaiden lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden hoidon tarpeen arviointi ja hoitoonpääsy ei toteudu lakisääteisessä ajassa.
Päihdeasiakkaiden hoito ja kuntoutus tapahtuu vaikuttavien toimienpitein monialaisesti ja oikea-aikaisesti hoidon ja palveluiden jatkuvuus varmistuen.	-	Ei voitu arvioida.
Psykiatristen asiakkaiden kotona asumista tuetaan ja osastohoitoa keskitetään tukemaan vaativaa kuntoutusta.	↘	Mittarina on psykiatrisen laitoshoidon hoitopäivät (vähenee). Psykiatrisen osastohoidon asiakasmäärä kasvoi 4,4 %, hoitajaksot 7,4 % ja hoitopäivät 4,1%.
Tarpeenmukaiset sote-keskukset		
Tavoitteet	Etene- minen	Tarkastuslautakunnan perustelut
Asiakkaiden palvelut ovat saatavilla tarpeen mukaisissa sote-keskuksissa yhteen koottuna.	↘	Perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon hoitoonpääsy ei ole toteutunut lakisääteisessä ajassa.

Tarpeenmukaiset sote-keskusten palvelut järjestetään lähellä asiakkaita monin eri tavoin hoidon jatkuvuus sekä hoito- ja palvelutakuu huomioiden.	→	Perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon hoitopääsy ei ole toteutunut lakisääteisissä ajassa. Digitaalisen sote-keskuksen toiminta on käynnistynyt.
Digitaalisen sote- ja perhekeskuksen palvelut otetaan käyttöön vaiheittain koko hyvinvointialueella. <ul style="list-style-type: none"> Parannetaan ja nopeutetaan hoidon saatavuutta ja saavutettavuutta. Asiakas saa tarvitsemansa ohjauksen digitaalisen sote-keskuksen kautta. 	↗	Digitaalinen sote-keskus avautui entisen Kallion ja Selänteen alueilla 17.4.2023. Heinäkuussa toiminta laajentui Haapaveden ja Pyhännän alueille. Digitaalisen sote-keskuksen kontaktien ja asiakkaiden määrä on nousussa joka kuukausi.
Hoitoon pääsy ja jatkuvuus paranevat, hoito- ja palvelutakuu toteutuvat.	↘	Perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon hoitopääsy ei ole toteutunut lakisääteisissä ajassa.
Työttömien palvelut, kuntoutus ja hoito yhteensovitetaan monialaisesti.	-	Ei voitu arvioida.
Selkiytetään ja kehitetään eri maahanmuuttajaryhmien kotoutumisen prosesseja ja monialaista yhteistyötä sekä varmistetaan toimivat peruspalvelut. <ul style="list-style-type: none"> Maahanmuuttajien sosiaali- ja terveystyöpalvelut järjestetään osana monialaisia sote-keskuksia. Kiinnitetään erityistä huomiota haavoittuviin ryhmiin (muun muassa kiintiöpakolaiset, ilman huoltajaa maassa olevat lapset ja nuoret, ihmiskaupan uhrin, ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön uhrin). 	-	Ei voitu arvioida.
Hyvinvointialueen yhteiset palvelut		
Tavoitteet	Etene- minen	Tarkastuslautakunnan perustelut
Potilaat saavat somaattista sairaalahoitoa oikeassa paikassa oikeaan aikaan.	↘	Erikoissairaanhoidossa on runsaasti hoitotakuuajan ylityksiä. Hoitopääsyn tilanne on heikentynyt aikaisemmasta.
Uuden yliopistollisen sairaalan tehokkuutta ja tuottavuutta parannetaan. <ul style="list-style-type: none"> 50–70 % yhden hengen huoneista muuttuu kahden hengen huoneiksi. 	-	Ei voitu arvioida.
Asiakas saa tarpeenmukaiset ja tarkoituksenmukaiset erikoissairaanhoidon avopalvelut.	-	Ei voitu arvioida.
Akuuttihoitoa järjestetään erikseen määritellyissä yksiköissä.	-	Ei voitu arvioida.
Erikoissairaanhoito järjestetään kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti.	↘	Erikoissairaanhoidossa on runsaasti hoitotakuuajan ylityksiä. Hoitopääsyn tilanne on heikentynyt aikaisemmasta.
Kotisairaalatoiminta on käytössä kaikille ikäryhmille koko hyvinvointialueella maantiede huomioiden. <ul style="list-style-type: none"> Kotisairaalatoiminnan avulla korvataan nykyisiä vuodesosastopaikkoja. 	→	Kotisairaalatoimintaa on perustettu 15 henkilötyövuoden lisätyöpanos.
Dialyysiyksikön tarjoamaa hoitoa järjestetään nykyisissä yksiköissä ottaen huomioon potilaiden palvelutarpeet.	-	Ei voitu arvioida.
Ympäri vuorokautista perusterveydenhuollon päivystyksiä on ainakin Oulussa, Oulaskankaalla ja Kuusamossa.	-	Ei voitu arvioida.

Ensihoidon yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa kehittää ja parantaa asiakkaiden terveyspalveluiden yhdenvertaista saata- vuutta, oikea-aikaisuutta ja jatkuvuutta Pohjois-Pohjanmaan ja OYS yhteistoiminta-alueella.	-	Ei voitu arvioida.
Vaativa lastensuojelun sijaishuolto tuotetaan omana toimin- tana.	-	Ei voitu arvioida.
Perhehoidon, omaishoidon ja henkilökohtaisen avun keskuskes- kset ovat käytössä koko hyvinvointialueella erityisryhmille.	→	Perhehoidon ja omaishoidon keskusten toiminta on käynnis- tynyt Pohteen laajuisesti.
Matalan kynnyksen kuntoutuspalvelut toimivat lähellä, tasa- puolisesti, oikeaan aikaan, vaikuttavasti, kustannustehokkaasti sekä yhteen sovitettuna muihin palvelujärjestelmän osiin.	-	Ei voitu arvioida.
Apuvälinekeskuksen toiminta laajenee hyvinvointialueella.	-	Ei voitu arvioida.
Terapioiden ja hoitojen toteutustapoja monipuolistetaan.	-	Ei voitu arvioida.
Tarpeenmukaiset ja yhdenvertaiset diagnostiset peruspalvelut sote-keskuksiin.	-	Ei voitu arvioida.
Vaativan kuvantamisen organisointi sairaalaverkon mukaisesti.	-	Ei voitu arvioida.
Välinehuollon prosessin yhtenäistäminen, logististenyhteyksien ja OYS:n apuvälinehuoltokeskuksen volyymiedun hyödyntämi- nen.	-	Ei voitu arvioida.
Apteekkitoimintojen alueellinen koordinointi lääketurvallisuus- den toimitusvarmuuden ja varautumisen parantamiseksi.	-	Ei voitu arvioida.
Potilaiden lääkehaittatapahtumien vähentäminen.	-	Ei voitu arvioida.
Diagnostisten tutkimusten vaikuttavuuden parantaminen.	-	Ei voitu arvioida.
Yhteistyöalueen yhteiset palvelut		
Tavoitteet	Etene- minen	Tarkastuslautakunnan perustelut
YTA-sopimuksen hyväksyminen joulukuussa 2022.	-	Ei voitu arvioida.
Pohjoisen YTA:n yhteinen matkapalvelukeskus vastaa henkilö- kuljetusten järjestämisestä, koordinoinnista ja hankinnasta.	-	Ei voitu arvioida.
Lapset, nuoret ja perheet saavat tarpeen mukaisesti vaativam- man tason tukea.	-	Ei voitu arvioida.
Osuuskunta Tervia ja mahdollisesti Docta Oy:n osaajapoolien laajentuminen YTA-alueelle.	-	Ei voitu arvioida.
Järjestämislain mukaisen sote-valmiuskeskuksen käynnistämi- nen YTA-alueella.	-	Ei voitu arvioida.
TKIO-toiminnot toteutuvat yhteistyöaluetasoisena suunnitel- maan perustuen.	-	Ei voitu arvioida.
Asukkaiden hyvinvointia edistävä yhteistyö hyvinvointialueiden välillä.	-	Ei voitu arvioida.

6.2. Palvelurakennemuutoksen eteneminen järjestämissuunnitelman mukaisesti

Palvelurakennemuutoksen etenemisestä arvioidaan paikkatilanteen muutoksen perusteella. Etenemistä arvioidaan seuraavalla asteikolla.

Muutoksen eteneminen	
Etenemistä havaittu	↗
Ei havaittu etenemistä	↘

Järjestämissuunnitelman liitteessä 2 esiteltiin keskeiset palvelurakennemuutokset alueittain. Osavuositarkastuksen perusteella palvelurakenteen muutos etenee pääosin tavoitteiden mukaisesti. Paikkoja on vähentynyt ympärivuorokautisesta asumisesta, akuutti-, laitos- ja sairaalahoidosta.

Yhteisöllisen asumisen ja arviointi- ja kuntoutusyksiköiden palvelurakennemuutosta on myös suunniteltu ja toimenpiteet etenevät syksyllä 2023.

Taulukko 6. Sote-järjestämissuunnitelman 2023–2025 esitys palvelurakennemuutoksista ja niiden eteneminen.

Toiminta	Lähtötilanne	Tavoite	6/2023 toteuma	Eteneminen
Yhteisöllinen asuminen	309 paikkaa	467 paikkaa	309 paikkaa.	↘
Ympärivuorokautinen asuminen	3193 paikkaa	Vuonna 2023 paikkoja vähennetään 146–156, vuoteen 2025 mennessä paikkoja on 260–280 vähemmän. Yhteensä 2913–2933 paikkaa.	3156 paikkaa, vähentynyt -72 paikkaa.	↗
Arviointi- ja kuntoutusyksikkö	280 paikkaa	Lisätään 52 paikkaa, paikkoja yhteensä 332.	280 paikkaa.	↘
Akuuttihoito	388 paikkaa	Vähennetään 122 paikkaa, paikkoja yhteensä 266.	373 paikkaa, vähentynyt -15 paikkaa.	↗
Laitoshoito	126 paikkaa	Vähennetään 54 paikkaa, paikkoja yhteensä 842.	105 paikkaa, vähentynyt -21 paikkaa.	↗
Sairaalahoito	1007 paikkaa	Vähennetään 165 paikkaa, paikkoja yhteensä 842.	874 paikkaa, vähentynyt -133 paikkaa.	↗
Psykiatrinen osastohoito	201 paikkaa	Vähennetään 16 paikkaa, paikkoja yhteensä 185.	201 paikkaa, jonka lisäksi +10 syömishäiriöyksikön paikkaa (4.9.2023).	↘
Yhteensä	5539 paikkaa	5112–5132 paikkaa	Vähennys -241 paikkaa, + 10 syömishäiriöyksikön paikkaa.	↗
Yhteenveto				↗ = 5 ↘ = 3

Psykiatrisen osaston paikkamäärää kasvattaa syömishäiriöyksikön perustaminen. Tätä paikkamäärän kasvua ei ole huomioitu järjestämissuunnitelman rakennemuutosesityksessä. Taulukossa 6 tämä näyttäytyy paikkamäärän kasvuna, vaikka syömishäiriöyksikön perustaminen itsessään tukee tavoitetta nuorten palveluketjun sujuvampaan toimintaa.

6.3. Järjestämissuunnitelman toimeenpanosuunnitelmien eteneminen

Järjestämissuunnitelman 16 kohdan toimeenpanosuunnitelma on esitetty osavuosikatsauksessa 1–6/2023. Seuraavassa taulukossa on toimeenpanosuunnitelman etenemisen arviointiasteikko.

Toimenpiteen eteneminen	
Etenemistä havaittu	↗
Osittaista etenemistä havaittavissa	→
Ei havaittu etenemistä	↘
Toteutunut	✓

Toimeenpanosuunnitelman tavoitteet (taulukko 7) etenevät kaikkien toimenpiteiden osalta ja yksi toimenpide on toteutunut. Osittaista etenemistä havaittu neljässä toimenpiteessä. Näissä toimenpiteissä toteutusaikataulu on syksy 2023 tai vuosi 2024. Suurimmassa osassa on jo edetty toimenpiteisiin (10 kpl). Selviämisaseman perustamisen osalta toimenpide on toteutunut.

Taulukko 7. Kooste järjestämissuunnitelman toimeenpanosuunnitelmasta sekä toimenpiteiden eteneminen.

Toimeenpanosuunnitelma	Toimenpiteen eteneminen	Tarkastuslautakunnan huomiot
1. KOTAS-keskuksen toiminnan käynnistyminen	→	KOTAS-keskusten laajentamispäätökset tehty kesäkuun lopussa.
2. Etälääketieteellisen tuen keskuksen käynnistäminen	↗	Etälääketieteellisen tuen keskus käynnistynyt 1.6.2023 Pohteen alueella, Lakeuden aluetta lukuun ottamatta.
3. Kotisairaalan hoitopaikkojen lisääminen	↗	Toimintamalli valmis. Perustettu 15 htv lisätyöpanosta, joista rekrytoitu 12.
4. Arviointi- ja kuntoutuspaikkojen lisääminen	→	Muutoksia suunniteltu. Toteutus alkaa syksyllä 2023.
5. Yhteisöllinen asuminen	→	Yhteisöllisen asumisen myöntämisperusteet valmistelussa. Tavoiteaikataulu vuosi 2024.
6. Tehostetun palveluasumisen paikkojen väheneminen	↗	Paikat vähentyneet -72 paikkaa.
7. Laitoshoidon paikkojen väheneminen	↗	Paikat vähentyneet -15 paikkaa.
8. Vuodeosastopaikkojen väheneminen	↗	Vaalan osasto suljettu.
9. Sairaalapaikkojen väheneminen	↗	Paikat vähentyneet -133 paikkaa.

10. Tarpeenmukaisten sote-keskusten määrittely		Suunnitelma hyväksytty aluevaltuustossa 6/2023. Liikkuvien palveluiden työryhmä käynnistynyt.
11. Ikäneuvolan käynnistäminen		Ikäneuvolatoiminta on käynnistynyt kaikilla alueilla, mutta ei vielä kaikkien kuntien osalta.
12. Digitaalisen sote-keskuksen käynnistäminen		Toiminta käynnistynyt 4/2023.
13. Psykiatrisen osastohoidon paikkojen vähentäminen ja tehostetun avokuntoutuksen vahvistaminen		Raahen paikat vähentyvät 7/2023 lähtien.
14. Lastensuojelun laitosesikön perustaminen		Tilat kartoituksessa. Suunnitelma 7 paikasta. Tavoiteaikataulu syksy 2023.
15. Vammaisten asumispalveluyksikön perustaminen		Suunnitteluvaiheessa. Tavoite yksikön rakentamisen aloitukselle 12/2023–2024.
16. Mielenterveys- ja päihdeasiakkaat, selviämisaseman perustaminen		Käynnistynyt 8.9.2023.
Yhteenveto	→ = 4, = 10, = 1	Kaikki toimenpiteet etenevät kohti tavoitetta. Yksi toimenpide valmiina.

7. Sote-järjestämissuunnitelman ja talousarvion tavoitteiden ja toimenpiteiden riittävyys talouden tasapainotuksen kannalta

Aluevaltuuston 17.10.2022 hyväksymä sosiaali- ja terveystalouden järjestämissuunnitelma toimii hyvinvointialueen uudistamisohjelmana sekä valtiovarainministeriön lisälainanottovaltuuden ehtona edellyttämänä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmana. Hyvinvointialueen tulee raportoida ohjelman toteutumisesta puolivuositain valtiovarainministeriölle. Hyvinvointialueen osavuositarkastus 1–6/2023 on valtiovarainministeriölle annettava puolivuotisraportti.

Tehtäviensä mukaisesti tarkastuslautakunnan tulee arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä taloussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden riittävyttä talouden tasapainotuksen kannalta. Tarkastuslautakunta arvioi tästä näkökulmasta osavuositarkastuksessa raportoituja tietoja.

Sote-järjestämissuunnitelma sisältää yhteensä 58 tavoitetta, jotka kohdistuvat eri asiakasryhmille suunnattuihin palveluihin, tarpeenmukaisiin sote-keskuksiin, hyvinvointialueen yhteisiin palveluihin sekä yhteistyöalueen yhteisiin palveluihin. Sote-järjestämissuunnitelmassa on asetettu tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit sosiaali- ja terveystalouden uudistamiselle vuosille 2023–2025. Tarkemmat vaikutusten arvioinnit tehdään yhdessä asukkaiden ja henkilöstön kanssa tulevien vuosien aikana ja järjestämissuunnitelmaa tarkennetaan tarvittaessa.

Sote-järjestämissuunnitelmassa kuvataan keskeisiä tavoitteita, keinoja ja mittareita talouden tasapainon varmistamiseksi. Suunnitelmassa todetaan, että toimenpiteet ja niiden talousvaikutukset tarkentuvat hyvinvointialueen talousarviossa vuosille 2023–2025.

Järjestämissuunnitelmassa kuvatuilla toimenpiteillä on tavoitteena taittaa kustannuskehitystä pysyvästi noin 40 milj. euroa. Tämän lisäksi talousarvioon sisältyy muita toimenpiteitä, joilla taloutta sopeutetaan toiset 40 milj. euroa. Näiden sopeuttamistoimenpiteiden avulla tilikauden 2023 alijäämäksi on talousarviossa 2023 muodostunut 55,9 milj. euroa.

Sote-järjestämissuunnitelmassa määritellään muun muassa seuraavat tunnusluvut seuranta-kohteiksi ja talouden tasapainottamistoimenpiteiden mittareiksi:

- Vuotuinen tulos sekä yli-/alijäämän kumulatiivinen kehitys
- Toimintakatteen muutos% sekä vuosikatteen määrä ja kehitys
- Mahdollinen kertynyt alijäämä katetaan säädettyssä määrääjässä
- Hyvinvointialueen konsernituloslaskelman vuosikate riittää kattamaan poistot (vähin 80 %)
- Hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn tunnusluvut paranevat pitkällä aikajänteellä

Tunnuslukujen arviointi tehdään tilinpäätöstietojen perusteella keväällä 2024.

8. Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että strategian toteutumisen seuranta ja riskienhallinnan kehittäminen ovat valmistelussa. Osavuosikatsauksen arviointia ja kokonaisuuden hahmottamista vaikeuttaa se, että tavoitteita ja toimenpiteitä on useassa eri asiakirjassa. Sote-järjestämissuunnitelmassa on 58 tavoitetta sekä esitys palvelurakennemuutoksesta alueittain. Talousarviossa toimialueille ja pelastuslaitokselle kuuluvia keskeisiä toimenpiteitä on yhteensä 64 ja talouden tasapainottamistoimenpiteitä on yhteensä 52. Lisäksi osavuosikatsauksessa on 16 kohdan kooste järjestämissuunnitelman toimeenpanosta ja niiden etenemisestä.

Kokonaisuuden hahmottamista haastaa myös se, että osavuosikatsauksen taulukot ”Strategisten tavoitteiden toteutuminen” eivät sisällä kaikkia mittareita koskevia toteumatietoja, vaan osa mittarin toteumatietoista löytyi tekstiosuuksista ja osa indikaattoreista on ilmoitettu soveltuvan raportoitavaksi tilinpäätöksen yhteydessä.

Järjestämissuunnitelman toimenpiteistä puuttuu vuosittainen aikataulutusta, joten osavuosikatsauksen perusteella on vaikea arvioida, onko toteutus kokonaisuudessaan aikataulussa. Aikataulutusta löytyy ainoastaan osavuosikatsauksessa julkaistussa 16 kohdan järjestämissuunnitelman toimeenpanokoosteesta sekä osavuosikatsauksen liitteestä 2 talouden tasapainottamistoimenpiteiden osalta.

Järjestämissuunnitelman rakennemuutoksen etenemisen toimenpiteet etenevät tavoitteen mukaisesti, samoin 16 kohdan koosteessa esitetty järjestämissuunnitelman toimeenpano. Euroääräisiä vaikutuksia ei ole vielä esitetty osavuosikatsauksen yhteydessä. Tarkastuslautakunta on arvioinut toteutumista sanallisen raportoinnin perusteella.

Suurimmasta osasta järjestämissuunnitelman tavoitemittareista puuttuivat arvot, joten arviointi tehtiin saatuihin mittaritietoihin sekä testiosuuksiin perustuen (taulukko 5). Niiden toimenpiteiden kohdalla, joista mittaritietoa olivat saatavilla, etenemistä havaittiin noin puolessa toimenpiteistä. Suurimmat haasteet olivat hoitoon pääsyssä sekä sosiaalihuollon palvelupäätöksissä.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä sote-järjestämissuunnitelmaan sisältyviä laajoja tavoitteita sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamiseksi Pohjois-Pohjanmaalla. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä suunniteltujen toimenpiteiden kattavaa arviointia ennen toimeenpanoa.

Osavuosikatsaukseen sisältyvän ennusteen mukaan valtuustoon nähden sitova toimintakate tulee ylittymään 31,8 milj. euroa eli 1,9 %. Tästä huolimatta hyvinvointialueen on mahdollista saavuttaa talousarviota parempi tilikauden tulos sillä edellytyksellä, että toimintakulut pysyvät ennusteessa ja valtion rahoitus toteutuu valtiovarainministeriön 10.10.2023 antaman ennakkotiedon mukaisena.